

Waarom zijn niet alle dieren tam?

1. Zeg eens...

Ze gebruikten de tamme wolven om op jacht mee te gaan. Die wolven wisten natuurlijk veel beter waar muisen en konijnen verstopt zaten. Wat later ging men ze ook gebruiken als waakhond of zelfs als trekhond.

3. Domesticeren: ja of nee?

Voordelen mens

- De tamme dieren konden gebruikt worden om het werk van de mens lichter te maken.
- De dieren konden melk, vlees, huiden of zelfs kracht geven aan de mens.
- Sommige dieren konden de mens beschermen (zoals de waakhond).

Nadelen mens

- Dierenziektes kunnen overgaan op de mens.
- Dieren geraken soms sterke kwaliteiten kwijt die ook voor de mens nadelig zijn.

Voordelen dier

- De dieren kregen voedsel van hun baasjes, ze moesten het dus zelf niet zoeken.
- Ze werden verzorgd als ze ziek waren.
- Ze werden beschermd tegen grote roofdieren.

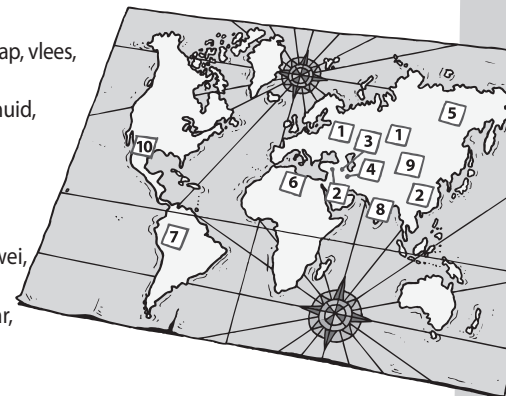
Nadelen dier

- Instincten zijn verloren gegaan, de dieren kunnen vaak niet meer alleen overleven in de vrije natuur.
- Grote dierenziektes kunnen grotere gevolgen hebben doordat vele dieren op dezelfde plek samenwonen.
- Veredeling van de rassen.

4. Wanneer en waar gebeurde de domesticatie?

domesticatie:	omstreeks	streek
grijze wolf	16.000 vC	Europa, Rusland (Eurazië)
varken	9.000 vC	China, Oost-Turkije
schaap	8.500 vC	Noorden van Irak
geit	8.000 vC	Zagrosgebergte tussen Irak en Iran
rendier	7.500 vC	Siberië
rund	6.500 vC	Noord - Afrika
lama	5.500 vC	Peru
kip	5.000 vC	India
paard	4.500 vC	Mongolië en Zuid Russische steppen (grens Rusland en Oekraïne)
kalkoen	100	Mexico

nut
 waakfunctie, jacht, gezelschap, vlees, huid, transport
 voedsel, voedselopruimer, huid, been, haar, pezen
 vlees, melk, huid, been
 vlees, melk, huid, been
 vlees, melk, huid, been/gewei, lastdier
 vlees, melk, huid, been, haar, pezen, trekkracht
 lastdier (hoogvlakte)
 vlees, eieren, pluimen
 vlees, huid, been, lastdier, transport, militair, trekkracht
 vlees, eieren, pluimen

5. Getemde zoo?

Dier	Domesticeren: ja of nee?
Olifant	ja (wordt gebruikt in bosbouw)
Neushoorn	neen
Slang	neen
Vleermuis	neen
Giraf	neen
Zeehond	neen
Luipaard	neen
Wasbeer	neen
Dolfijn	ja (wordt o.a. gebruikt voor militaire doeleinden)
Uil	neen

Opmerking: Bij sommige diersoorten is discussie mogelijk. Een sluitende verklaring voor het woord domesticeren is niet gemakkelijk te vinden. Toch menen wij dat die discussie heel verrijkend kan zijn.

6. Gedomesticeerde... insecten?

- A. propolis
- B. mede
- C. bijenwas
- D. honing

7. Praten zonder woorden

1. De hond neemt een onderworpen houding aan, hij weet dat Frederik de baas is.
2. De kat toont aan dat ze naar buiten wil.

8. Niet zomaar een kudde!

een zwerm sprinkhanen - een meute/horde honden - een school vissen
 - een kudde schapen - een zwerm bijen
 een roedel wolven - een roedel gemzen
 Deze dieren leven steeds in groep. Het zijn kuddedieren.
 Sommige dieren leven nooit in groep, ze leven steeds alleen. Het zijn solitaire dieren.

9. Internet domesticatie

1. Gemakkelijk tam te maken.
2. De mens als baas herkennen.
3. Geen stress krijgen van leven in gevangenschap.
4. Een gemakkelijk dieet hebben.
5. Zich voortplanten in gevangenschap.

10. Dierensprekwoorden en hun familie.

1. De kat uit de boom kijken.	Kattin - kater - kitten
2. Blaffende honden bijten niet.	Teef - reu - pup
3. Een waarheid als een koe.	Koe - stier - kalf
4. We zullen dat varkentje eens wassen.	Zeug - beer - big
5. Op het verkeerde paard wedden.	Hengst - merrie - veulen

Drinken landbouwgewassen aal?

1. Wie zegt wat?

niet doorkruist: fictie en informatieve tekst

De hoofdpersonages: Fran, Balthazar en vader Fran

Dat hebben de eerste landbouwers aan den lijve ondervonden.

Braak? Wat is dat?

Als dieren ergens grazen, laten ze nu en dan eens iets vallen.

Ik kan mij moeilijk voorstellen dat zij met een gierwagen over de akker reden.

Dit noemen we tweeslagstelsel.

In elk geval, voor bepaalde gewassen grijpen onze landbouwers nog naar kunstmest

Maar niemand is happig om zo'n bedrijf naast de deur te krijgen.

Balthazar

Fran

Balthazar

Fran

Balthazar

Balthazar

papa

2. De ene mest is de andere niet

aal: vloeibare mest van dieren

groenbemesting: het verbouwen en daarna onderploegen van een groen gewas dat dient als bemesting voor een volgend gewas

stalmest: mest van op stal staand vee; uitwerpselen van vee, vermengd met stro

kunstmest: plantenvoedingsstoffen in minerale of anorganische vorm

3. Mechanisatie

Uitvindingen: melkmachine – voedermachines – tractor – ...

4. Kruiswoordraadsel

1	M	E	S	T	V	E	R	W	E	R	K	I	N	G	
2	M	I	D	D	E	L	E	E	U	W	E	N			
3	M	E	S	T	I	N	J	E	C	T	E	U	R		
4	D	R	I	E	S	L	A	G	S	T	E	L	S	E	L
5	B	R	A	A	K										
6	M	E	C	H	A	N	I	S	A	T	I	E			
7	G	R	A	S	Z	O	D	E	N						

B A L T H A Z A R

5. Boer Staf en zijn vierslagstelsel

1919 + 14 = 1933. Hij is in 1933 begonnen als boer.

1933: Braak – Aardappelen – Tarwe – Haver

1934: Haver – Braak – Aardappelen – Tarwe

1935: Tarwe – Haver – Braak – Aardappelen

1936: Aardappelen – Tarwe – Haver – Braak

1937: Braak – Aardappelen – Tarwe – Haver

Dus om de 4 jaar heb je terug de beginsituatie (tafel van 4 is een goede hulp).

In 1984 is hij 65 en is hij dus 41 jaar bezig met zijn vierslagstelsel. Dat is dus dezelfde situatie als in 1934. Dus het tweede stuk land ligt braak.

In 2005 is hij 72 jaar bezig met zijn vierslagstelsel. $18 \times 4 = 72$ dus is dit dezelfde situatie als bij aanvang in 1933. Dus het eerste stuk ligt dan braak.

6. Wie legde welk hoopje?

Mag je graan pikken?

1. Dubbel-zinnig of dubbelzinnig

Woord uit de titel dat hier de dubbelzinnigheid veroorzaakt: PIKKEN
Dubbele betekenis van dat woord:

1. STELEN
2. MAAIEN

2. Spreekwoorden

Pik je graantje mee.

Alle graan heeft zijn zemelen.

Het kaf van het koren scheiden.

Als kaf verstuiven.

Er is veel kaf bij het koren.

Geen koren zonder kaf.

Dat is koren op zijn molen.

Hooi dorsen.

Met anderen mee profiteren.

Alles heeft zijn schaduwzijde.

Het goede van het kwade scheiden.

Naar alle kanten wegluchten.

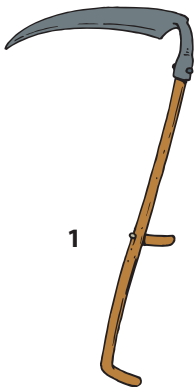
Er is veel waardeloos bij.

Geen deugd zonder gebreken. Op alles is wel wat aan te merken.

Dat komt hem juist te pas.

Nutteloos werk doen.

3. Graanoogst: vroeger en nu

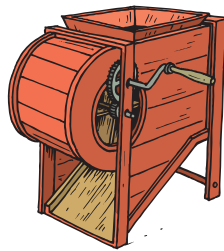
1

zeis
1
maaïen

2

pik
1
maaïen

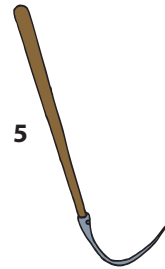
3

wanmolen
5
kaf en koren
scheiden

4

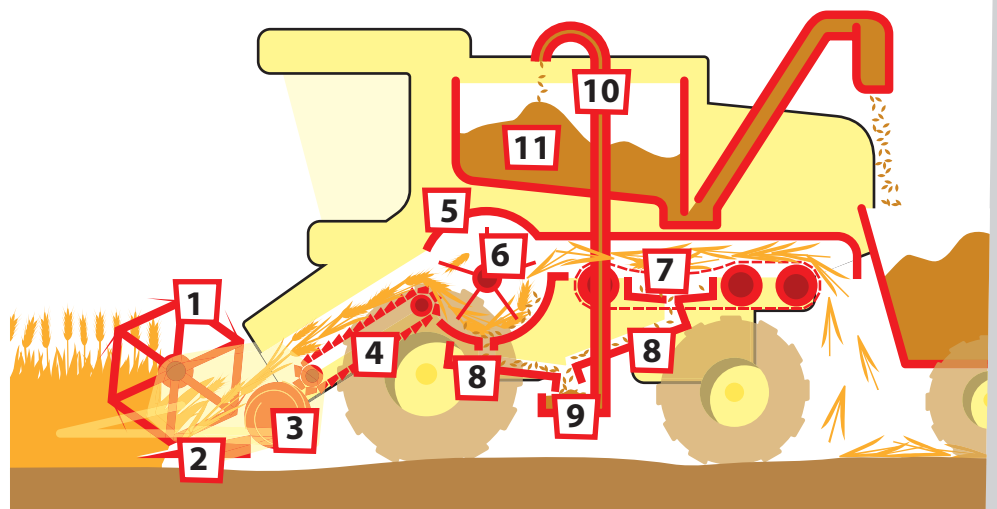
dorsvlegel
5
dorsen

5

pikhaak
1
maaïen

1. de haspel
2. de maaibalk
3. de opvoervijzel
4. de opvoerelevator
5. de dorskorf
6. de dorstroommel
7. de schudders
8. de transportplaat
9. de graanopvang
10. de elevator
11. de graantank

5. Wie zoekt die vindt

- a) "Wat een drukte op de markt, hier in Brugge!" **zei** Stéphanie luid.
- b) Vorige week zondag las **ik** Kelly voor uit het grote sprookjesboek van H. Chr. Andersen.
- c) "**W**anneer denk je terug te zijn voor het avondeten?" vroeg oma geïnteresseerd.
- d) En hop, **ik** haak mijn fiets vast voor hij valt!

Waarom brandt het bos?

1. Kap- en brandlandbouw van a tot z

- verdelen van de velden onder de dorpsbewoners
- kappen van gangen
- kappen van het struikgewas
- kappen van kleine bomen
- drogen van struikgewas en bomen in de zon
- in brand steken van het droge hout
- bewerken van de akker (met een hak)
- planten en zaaien (mengteelt)
- oogsten

2. Hoe staat het in de tekst?

1. Het dorp van Mbo ligt in het (regenwoud) **oerwoud**.
2. Er moeten stukken van het bos (ingezaaid) **gerooid** worden om aan landbouw te kunnen doen.
3. Met een (mes) **machete** kapt papa eerst gangen.
4. De kleine bomen worden (net) **een halve meter** boven de grond omgehakt.
5. Alle struikgewas en bomen blijven kriskras door elkaar liggen tijdens (de heetste maanden) **het droge seizoen**.
6. De aardnoten en maïs worden (na twee maanden) **na 4 à 6 maanden** geoogst.
7. Maniok is een (bolgewas) **knolgewas** dat op de ruggen op de akker wordt geplant.
8. De bladeren van de maniokplant worden (verbrand) **als groente gegeten**.
9. Pompoenen worden in de Kwilustreek gekweekt (om soep van te maken) **voor de eiwitrijke pitten**.
10. Nadat de laatste maniok geoogst is, wordt de akker (opnieuw in brand gestoken) **verlaten**.

3. Mijn naam is... Kongo!

TIP: Als verdiepingsactiviteit kan de leerkracht eenzelfde identiteitskaart van België laten maken en/of deze identiteitskaart oningevuld geven en de info laten opzoeken.

Officiële naam:	Democratische Republiek Kongo
Ligging:	Centraal Afrika. Grenst aan de Atlantische Oceaan, de Republiek Congo (Congo-Brazzaville), Angola, Zambia, Tanzania, Burundi, Rwanda, Oeganda, Soedan en de Centraal-Afrikaanse Republiek, Kongo
Hoofdstad:	Kinshasa
Oppervlakte:	2.267.600 km ²
Staatsvorm:	Republiek
Inwoners:	51.964.999
Bevolking:	In Kongo wonen meer dan 200 etnische groepen. De meerderheid van de bevolking is Bantoe.
Talen:	Frans (officiële taal), Lingala, dialecten van Kiswahili, Swahili en een hele reeks Afrikaanse talen.
Religies:	Rooms-katholicisme (50%), protestantisme (20%), islam en Afrikaanse natuurgodsdiensten.
Munt:	De Kongolese Franc is onderverdeeld in 100 Centimes.

KLIMAAT:

Kongo kent een tropisch klimaat. In de lager gelegen riviergebieden is het het hele jaar door heet met een zeer hoge vochtigheidsgraad. In de zuidelijke hooglanden is het koeler en droger. Ten noorden van de evenaar loopt het regen-seizoen van april tot oktober, ten zuiden is dat van november tot maart.

4. Zoekopdrachtje

1. machete: groot, licht gebogen kapmes
2. aardnoten: pinda's
3. maniok: broodwortel, struik in West-Indië, Afrika en Zuid-Amerika, uit de wortels waarvan cassavemeel wordt bereid
4. bataat: tropisch knolgewas, een soort grote zoete aardappel
5. gierst: graan met fijne korrels, vooral in Azië en Afrika verbouwd
6. humus: meststof, ontstaan door verrotting van planten
7. hak: landbouwwerktuig met gekromd blad om de grond los te hakken
8. braak: onbebouwd, woest
9. rooien: wortels van gewassen uit de grond halen
10. rug: opgehoogde strook, smal hoog bed tussen twee voren

